

# EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A HAZAI NÉGY EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenként egy iven, a Hivatalos Közlemények, mint az Ev. Órálló melléklete, minden két héten.

A kéziratot a szerkesztőhöz, a hirdetés szövegét és díját a kiadóhivatalba kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

**KOVÁCS SÁNDOR** theol. akad. tanár  
Pozsony, Konvent-utca 11. szám.

KIADÓHIVATAL:

**HORNÝANSZKY VIKTOR**  
hírlapkiadóhivatala, Budapest, V., Akadémia-u. 4.

A lap ára a „Hivatalos Közlemények“ melléklettel együtt egész évre 10 kor. félévre 5 kor., negyedévre 2.50 kor.

A Hivatalos Közleményeket az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják.

Hirdetés ára oldalanként 32 kor.

TARTALOM: Legnagyobb a szeretet.  *Szabadi Béla. — Az egyházi tisztviselők hatásköréről. L. D. D. — Tárcsa: Grundtvig. (Cs.) — Oktatásügy. — Egyházi élet. — Pályázatok. — Szerkesztői üzenetek.*

Az Ev. Órálló a féléves forduló alkalmából új előfizetést nyit. Felkérjük azokat, a kiknek rendelése e hó végén lejár, hogy a következő félévre vagy negyedévre szóló díjat — már csak a jó rend kedvéért is — küldjék be a kiadóhivatalnak. A hátralékosok számára a járandóság pontos kitiűntetésével a jövő számhoz utalványt mellékelünk.

A lap ára olesó. Egész évre 10 kor., félévre 5 kor. a Hivatalos Közleményekkel együtt. A kiadóhivatal címe: Hornyánszky Viktor Budapest, V., Akadémia-utca 4. sz.

## Legnagyobb a szeretet.

I. Kor. 13, 1—13. v.

Pál apostol azzal kezdi, hogy egybeveti a szeretetet azokkal a dolgokkal, a miket az emberek abban az időben nagyra tartottak. Fölösleges ezekre sok időt vesztegetni. Alárendelt voltuk az első tekintetre szembeszökő.

Egybeveti a szeretetet az ékesszólással. És micsoda becses adomány is az a hatalom, mely az emberek lelkét és akaratát megragadja, felséges célokért lelkesíti és szent cselekedetekre buzdítja. Pál apostol azt mondja: „Ha embereknek vagy Angyaloknak nyelveken szólnék is, a szeretet pedig nincsen én bennem, olyllyá lettem, mint a zengő ére és a pengő cimbalom“. Tudjuk, miért. Mindnyáján hallottuk már a szeretetnélküli szavak nyomtalanul elhangzó zengését, tapasztaltuk a meggyözö erő nélkül szükölködő ékesszólásnak ürességét, mert nem volt benne szeretet.

Egybeveti a prófétálás adományával. Egybeveti a bölcseséggel. Egybeveti a hittel. Egybeveti a jótékonysággal. Miért nagyobb a szeretet a hitnél? Mert a cél nagyobb az eszközöknél. S miért nagyobb a jótékonyságnál? Mert az egész nagyobb annak részeinél. A szeretet nagyobb a hitnél, mert a cél nagyobb az eszközöknél. Mire való a hit? Arra való, hogy összekösse a lelket Istennel. S

miért kösse össze a lelket Istennel? Azért, hogy a lélek hasonlónak legyen Istenhez. De az Isten szeretet. Következésképen a hit az eszköz, a szeretet a cél. A szeretet tehát nyilván nagyobb a hitnél. De nagyobb a jótékonyságnál is, ugyancsak azért, mert az egész nagyobb a részeinél. A jótékonyság csak egy kis része a szeretetnek, egyike a szeretet számtalan nyilvánulásainak. És ne feledjük, hogy lehet és van is sok jótékonyság, mely szeretet nélkül való. Mert igen könnyű dolog az, az útfélen egy pénzdarabot odavetni a koldusnak, általában véve könnyebb, mint azt meg nem tenni. De a szeretet gyakran épen valaminek a megtagadásában nyilvánul. Azonban megváltjuk magunkat a nyomor keltette részvét érzetétől s ez csak néhány fillérünkbe kerül. A mi igen, igen olesó áldozat résziünkről, de a koldus gyakran annál drágábban fizeti meg azt. Ha igaz szeretet hatna át bennünket, vagy többet, vagy annál is kevesebbet tennénk érte.

Pál apostol azután egybeveti a szeretetet az önfeláldozással és martyromsággal. Én pedig arra kérem a jövő misszionáriusok kicsiny seregét — remélem, közületek néhányat ilyennek tekinthetek, — vesse emlékezetébe és el ne feledje az apostol szavát: „ha testemet a tűzre adnám is, ha szeretet nincsen bennem, semmit az nem használ nekem!“ Nagyobbat nem vihet az Úr hírnöke a pogányok közé, mint Istennek az ember lényében ható és visszatükrözö szeretetét. Ez az igazi világnyelv. Több esztendei munkába kerül a kínai nyelvnek vagy valamelyik indiai dialektusnak az elsajátítása. De mihelyt hajónk partot ér, ha szeretet van bennünk, ez a minden teremtett léleknek anyanyelve, öntudatlanul is ékesszólást fejt ki. Maga az ember a misszionárius, nem pedig az ő beszéde. Az ő lénye a hírmondó. Afrika belsejében, a nagy tavak körül, találkoztam szerecsen férfiakal és nőekkel, a kik még emlékeztek arra az egyetlen fehér emberre, a kit valaha láttak —

Livingstone Dávidra; és ha az ő nyomdokain járunk-kelünk ebben a sötét világrészben azt tapasztaljuk, hogy felderül az arcuk a szegény feketéknek, mikor a jóságos doktorról beszélnek, a ki évekkkel ezelőtt köztük járt. Noha beszédét nem tudták megérteni, mégis érezték a szeretetet, mely szívét dobogtatta. Vigyétek magatokkal ezt az egyszerű varázsszert új hazátokba, bárhol telepedjétek is le s munkátok sikeres kell, hogy legyen. Semmi nagyobbat nem vihettek magatokkal, ennél kevesebb pedig nem használ néktek. Kevesebbel nem is érdemes útra kelni. El lehettek látva minden egyébbel; készek lehettek minden önfeláldozásra; de ha testeteket a tüzre adnátok is, szeretet pedig nincsen bennetek, az nem használ néktek, nem használ a Krisztus ügyének *semmit*.

Druimond: „A legfőbb jó“  
c. művéből.

Ford.: Szabadi Béla.

### Az egyházi tisztviselők hatásköréről.\*

Előttünk fekszik megint egy szabályrendelet javaslata, a mely az egyházi tisztviselők jogairól és kötelességeiről szól. Ismeretes azon mozgalom, mely néhány év előtt ugyancsak a bányakerületből indult ki és aztán más kerületbe is átesapott. Célja a lelkész hivatali kötelességeinek megállapítása, majd különösen a lelki gondozás gyakorlása terén hatásos útmutatás adása volt. Eredménye azon füzet, mely „utasítások“ cím alatt Petrovics Soma esperes szerkesztése alatt készült. Már akkor sokan hangoztatták, hogy nemcsak a lelkész, hanem más egyházi tisztviselők munkájának szabályozására is ép oly szükséges a szabályrendelet. Most az 1905. évi kerületi gyűlésen a bányakerület (jegyzőkönyve 77. pontjában) ilyen szabályrendelet készítéséről is gondoskodott. Azt alkotmányos tárgyalás céljából leküldték az egyházgyűlékezetteknek és esperességeknek. Mi sem végezzünk tán felesleges munkát, ha ezen alkotmányos tárgyalásban szinten részt veszünk és a javaslatra megteszszük a magunk megjegyzéseit.

Mindenekelőtt is általános ítéletünket a javaslatról úgy foglaljuk össze, hogy *az elejétől végig* megboldogult Csecsetka Sámuel „Egyháztan“ megfelelő részeinek excerptuma, a stílusban sok helyütt kissé átalakítva s itt-ott napjaink viszonyaihoz alkalmazva, de meg is toldva az „Egyházi alkotmány“ egyes passzusával és — a mint látszik — a javaslat szerzőjének saját nézeteivel. Ez utóbbiak állják meg legkevésbé a kritikát. Sajnos, néhol a fentemlített egyháztan kivonata is olyan homályos, sőt érthetetlen, hogy csak az eredeti mű megkerdezőse oszlatathatja el kételyeinket.

Ilyen rossz excerptum nézetünk szerint mindjárt a javaslat „bevezetése“. (3., 4. l.). Az Csecsetka műve 274. sz. lapja után készült. Az első kikezdés 2. mondata szerint csak azt a kormányformát vallhatjuk „*az evangélium alapelveiből folyólag*“ ránk nézve mérvadónak, mely szerint az egyház kormányzásában minden hívünk részt vesz stb. Igaz, hogy Csecsetka szerint is (i. m.

274. l.) csak ugyanezen kormányforma „a protestantizmus alapelveiből folyó“. Csakhogy mi evvel szemben a kormányforma közönyös voltát állítjuk az evangélium és egyházunk tana szempontjából és azt vitatjuk, hogy az egyetemes papság nem egyházi, hanem üdvrendi elv és e két tér annyira különböző, hogy az üdvrendben állított egyenlőség Isten előtt egyáltalán nem vonja maga után ezen egyenlőséget az egyház jog terén is. Szóval ezen dolgon legalább is lehet még vitatkozni. Azután a bevezetés 3. kikezdésének utolsó mondata szerint a szabadságnak nem szabad fajulni féltelenségévé, „de ne is képezhesen ürügyet arra nézve, hogy cége alatt hierarchikus intézmények csempésztesse be az egyházba“. Ki érti ezt? Ha megnézzük Csecsetka könyvének megfelelő részét, melyből ez állítás származik, úgy találjuk, hogy nem a „szabadság“, hanem a „jó rend“ szolgálhat a hierarchia becsempészésének ürügyül. Így már érthető. De a javaslat állítása egy rossz excerptum, a mely teljes értelmetlenségre vezet.

Ezen bevezetés a javaslat elvi alapja akar ugyan lenni. Azért mi mégis elhagyandónak tartjuk, egyrészt, mert egyes állításai korántsem eldöntött igazságok, hanem igenis vita tárgyát alkothatják, ilyesmiben azonban nem való olyan szabályzatba, mely mindenkit kötelez. De azután nem is veszt a szabályzat gyakorlati célja semmit, sőt nyer, ha az egész bevezetés elmarad.

Magának a javaslatnak tárgyalásánál a végétől haladunk az eleje felé, mert minél jobban közeledünk ehhez, annál több ellenmondásra fog találni a javaslat.

Az esküformákat nem teszem vizsgálódás tárgyává. Csak megjegyzem, hogy az egyháznak kötelessége, hogy az eskünek gyakori és kisszerű okokból való használata ellen épen az eskü szentsége érdekében állást foglaljon. De akkor legelső sorban is saját kebelében kellene ezen álláspontot érvényesítenie és nem volna szabad *minden* egyházi hivatal átvételénél és annyiszor, a hányszor valakit újból megválasztanak addig is viselt hivatalára, az esküt kivenni. A becsületre is kellene még valamit bízni.

Az egyházkerületi tisztviselőkre vonatkozó rendelkezések ellen nincs sok lényeges kifogásunk. A kerületi felügyelőkről szóló szakasz (32. sz. l.) 1. pontjában kihagyandók e szavak: „vagy elhalálozásáig, vagy törvényes elmozdításáig“ mint felesleges és részben bántó feltevés. Egyházkerületi jegyzőnek egy-egy egyházi és világi, tehát összesen két tag kevés lesz. Legalább négy jegyző szükséges. A püspök egyházlátogatása alkalmából szerkesztendő jegyzőkönyv kérdőpontjait, melyek Csecsetka könyvének útmutatása nyomán, de sokkal bővebben vannak megírva, általában jóknak és kimerítőknak tartjuk. Legfeljebb „a lelkési hivatal“-ra vonatkozó kérdések közül az 1. pont néhány kérdését, valamint a 12. pont összes kérdéseit, mint olyanokat, melyekre a lelkész bajosan felelhet maga, ki kellene hagyni. Ide tartozik a II. szakasz *bizalmas* kérdése is (a 28. l.).

A püspökről szóló szakasz (20. sz. l.) 1. pontjában „az egyházkerület legmagasabb rangú papja“ szavak kihagyandók. Az egész pont így szólhatna: „A püspök egyszersmind a kerület valamely egyházközségének rendes lelkésze s mint ilyen ő az első a lelkésztestvérek közt“. A második pont 2. sorában a „jelesebb“ szó elmaradhat, mert vagy felesleges, vagy esetleg nevetéses is lehet. Az 5. pont 4. sorában az „esperesnek“ helyébe „a szavazatszedő bizottságnak“ teendő és a büntetés az utolsó sorban 20 koronáról sokkal magasabbra, esetleg 100–200 koronára emelendő, különben a legnagyobb visszaélésnek nyitjuk meg e csekély büntetéssel az ajtót. Az 5. pont ezen változtatása aztán maga után vonja a 6. pont megfelelő változtatását.

\* Előadás, melyet szerzője az arad-békési egyházmegye f. é. jún. 13. tartott lelkészértekezleten felolvasott.

Ennek első mondata maradjon ki és a következő mondat így szóljon: „Azon lelkész vagy igazgató, a ki egyházközsége vagy intézete szavazatát a bizottsághoz a kellő időben juttatni elmulasztaná, minden egyes elmaradt szavazatért 50 koronában s ha szántsándékkal tartotta volna vissza, törvényszéki úton még súlyosabb pénzbírsággal, sőt hivatalából való elmozdításáig terjedő büntetéssel sújtatik“. A 12. pontban (4. kikezdés) az, hogy a püspök a papjelöltek számára házi nevelői állomásról gondoskodik, törlendő. A 16. pont első kikezdésének utolsó sorában Csecsetka *positiv* rendelkezése szemben a javaslat negatív kifejezésével visszaállítandó: „az egyház hitvallásaival megegyező legyen“. (E helyett: vele „semmiben sem ellenkezzék“). Végül a 22. pont 1., 4. és 5. kikezdéseiben a „felfelé“ „lefelé“ és „kifelé“ szavakat, mint egy rosszul alkalmazott sablon teljesen nélkülözhető kifejezését törölni kellene.

Az *egyházmegyei* jegyzőkről szóló 3. pontban (18. l.) „a jegyzőkönyv másodpéldányait a szükséges számban az esperesnek körözteség végett megküldeni“ ma már nem kell, mert kinyomatnak. Csecsetka idejében, kinek könyvéből ezen passzus származik, ennek még volt értelme, mert a jegyzőkönyvek kinyomtatása még nem volt oly általános, mint ma. De a javaslatban ezen passzus a jegyző felesleges megterhelését követelné. A körlelkészeket az illető szakasz 8. pontja felesleges módon megterheli pénztári teendőikkel. E pont törlendő.

Az esperesről szóló szakasz 7. pontjában a 6. sorban Csecsetka könyvéből „a vétőket“ után ezeket kell pótolni: „az Isten igéjével és egyházunk nyilvános hitvallásával ellenkező“ és a következő sorban a „hamis“ szót ki kell hagyni. Úgyszintén a 10. és 11. sorban gondolatjelek közt levő „az egyházmegyei felügyelővel egyetértőleg“ szavakat is ki kell hagyni, mert felesleges gyámkodást hoznak be az ott rajzolt esperesi lelképásztori ténykedésbe és annak sikerét is könnyen kockára teszik. Különben Csecsetka könyvében e passzus nem is olvasható, az javaslatunk egyik különlegessége. És tényleg, ha az egész javaslatot s annak szellemét nézzük, azt látjuk, hogy ezen gyámkodás behurcolása ezen a helyen a javaslatnak egy alaphibáját, egy fent említett forrásain nagyon túlmenő sajátosságát teszi előttünk nyilvánvalóvá, azt t. i., hogy minél lejjebb megyünk az egyházkormányzatnak fokozatain, annál nagyobb mértékben megterheli az ikerelnökség világi felét a lelkésznek sajátos lelki teendőivel és a helyett, hogy elnöktársának meghagyná, feljebbvalójává emeli. Jellemző a javaslat ezen tendenciájára mindjárt a mi 7. pontunk, melynek végén az esperes kötelességei illetőleg jogai sorából kihagyja azt, a mit Csecsetka könyve azon helyen, melyet a javaslat itt felhasznál, így fejez ki, hogy az esperes intse, feddje vagy jelentse fel az olyan lelkészt, a ki „saját gyülekezetében divatozó szertartásokon és szokásokon önhatalmúlag tesz változtatásokat“. (475. l.). Szóval Csecsetka szerint is az istentisztelet feletti felügyelet az esperes joga. Ezt a mi javaslatunk az által, hogy róla hallgat, elveszi az esperestől. És pedig miért? Azért, hogy azt a *helyi felügyelőnek* adja oda.

Evvél elérkeztünk a javaslat azon részéhez, a melyet legjobban el kell itélnünk. Míg még az esperesség kormányzását és közigazgatási vezetését egészen helyesen az esperesre (14. l.), a kerületben, ugyanezt (21. l.), valamint a fegyelem és a tanok körüli ügyek vezetését (33. l.) a püspökre bizza és a világi felügyelő gondjait főleg az egyházközségek anyagi viszonyaira tereli (17., 33. l.) őt tehát a lelkiekbe való beavatkozásra fel nem jogosítja, addig már az *egyházközségek* vezetésében másképp intézkedik. Így a felügyelőről szóló első szakasz 7. pontja szerint „a felügyelő a

lelkésszel együtt (? hisz a lelkész végzi!) ügyeljen arra, hogy az istentisztelet mindenkor kellően és díszszel végeztessék... *ne engedje meg*, hogy az egyházközségben kegyeletben tartott, ártatlan szokásokon és szertartásokon a lelkész önhatalmúlag *változtasson*, de viszont a kegyes érzelmekebresztése és élesztése végett az egyházi felsőbbség által (!) az egyházközség beleegyezésével (!) megrendelt szertartások behozatalát ne gátolja (!)...“ Mint már mondtuk, mindez az esperes joga és ha ezen intézkedés jogerőre emelkedik, a felügyelő az esperes előtt a lelkész felügyelője lesz és oly hatáskört állapítana meg a felügyelő számára, a mely a lelkésznek az Úrtól vett jogaiba, az ige hirdetésébe és a lelkész teendők elvégzésébe való beavatkozást engedné meg neki. És az igen sok esetben a lelkész lelkiismerete feletti uralkodást, annak leigázását vonná maga után, ha a felügyelő olyan dolgokba avatkozna, melyeket nem érthet, meg sem ítélné, melynek megítélésére csak az esperes képes és illetékes. Aztán hány esetben szüntetné meg épen ezen új helyzet vagy legalább is veszélyeztetné a lelkész és felügyelő közti jó viszonyt, mikor nem egyenlőjogú elnöktársak volnának, hanem az egyik a másiknak felügyelője, a ki neki valamit meg nem engedhet, őt ellenőrzi stb. Mindez igazi kyriarchia, melyet a javaslat bevezetésében elvet. Az egész 7. pontot el kell hagyni. Ugyanígy törlendő a 9. pont, a mely a felügyelőnek részt biztosít az egyházfegyelemnek lelképásztori úton való gyakorlásában és pedig akkor, mikor őt feljogosítja valamely egyháztagnak kitiltására a közgyűléstől, oly jogot ad neki, a mely a fegyelmi eljárásnak elébe vág, illetőleg csak a fegyelmi eljárás útján gyakorolható. Mint felesleges törlendő a 10. pont is. A 11. f) pont és ebben főleg a jegyző-s anyakönyvek feletti felügyelet is az esperest illeti, azért itt törlendő és az esperes jogai közé felveendő. A 2. szakasz 4. pontja törlendő, mert a felügyelőnek megint oly jogot ad a lelkészek magánéletébe való beavatkozásra, melyet csak akkor gyakorolhatna, ha felettük állana. A 7. pont is, mely úgy intézkedik, hogy a felügyelő ügyeljen fel arra, hogy a lelkész (bizonyos határozatokat) haladéktalanul közöljön a felügyelővel, törlendő, mert a felügyelőt a lelkész felsőbbségévé teszi. Még világosabban nyilvánul meg ezen tendencia a 3. szakasz 2., 4. és 5. pontjában. Itt a lelkész egyrészt egészen háttérbe szorul, mintha nem is létezne, hanem volna lelkész iroda helyett valami felügyelői iroda, a mint a 2. és 4. pontból kitűnik, melyek szerint a felügyelő terjeszti a gyülekezet határozatait az egyházmegyéhez (2. pont), ő hajtja végre az egyházmegye és a kerület, meg az egyetem határozatait és intézkedéseiről ő tesz jelentést az esperességnek (4. pont). Másrészt meg a lelkész a felügyelő írónka vagy titkára gyanánt szerepel, mikor úgy intézkedik a javaslat, hogy a felügyelő bizonyos panaszokat „a lelkész útján“ terjesztszen fel az egyházmegyéhez. Ezen pontok közül a másodiknak a 8. lapon levő 6–9. sorában „az egyházmegyéhez... terjesztendő fel“ törlendő, míg a 4. és 5. pont egészen kihagyandó. A negyedik szakasz 1. pontja megint felesleges, azért törlendő.

Míg az első szakasz 12. pontjában az érdekek és a kötelek összeütközésének elkerülése végett is azt kellene kimondani, hogy egynél (és nem háromnál) több egyházközségében egy egyén felügyelő nem lehet. Azután törlendők még a második szakasz 1. pontjában azon szavak, melyek a tanítói állás megüresedése esetében megint a felügyelőt terhelik különböző intézkedések megtételével, holott azokat a lelkész el szokta végezni és el is végezheti.

A javaslat fent érintett azon sajátossága, hogy a felügyelő állását a lelkész fölé helyezi, némileg magya-

rázható abból, hogy a lelkész jogai és kötelességeiről nem intézkedik. A szerző ezt avval indokolja, hogy ezekről külön utasítás lévén érvényben, azért mindjárt a felügyelőről szól. Amde a Petrovics-féle utasítás még, oly felületes átnézése is meggyőző akárkit arról, hogy abban csak a lelkésznek a lelkiekben való teendőiről van szó. Legfeljebb a XII., XIII., XIV. és XV. szakasz egy némely szava vonatkozik a lelkésznek a gyülekezet kormányzásában és közigazgatásában való jogaira és kötelességeire. De ez oly kevés, hogy ezen utasítások mellett a lelkész hivatali hatáskörének olyan megállapítására, a milyen a felügyelőé, mely a javaslatban foglaltatik, még feltétlenül szükség van. Ha a javaslat ezt is nyújtotta volna, mint az esperes és a püspök hatáskörét megállapítani el nem mulasztja, akkor valószínűleg nem terhelné a kyriarchia tendenciájának akkora gyanuja, mint most, mikor ezt kihagyta. Azért ezen hiányt még feltétlenül pótolni kell.

Igy mi eskis ezen hiánynak vagyunk hajlandók betudni a felügyelőről szóló első szakasz 4. pontjának azon félreérthető intézkedéseit, hogy a felügyelő hívja össze, igaz a lelkészszel egyetértőleg a közgyűléseket, presbyteri gyűléseket stb., azon elnököl stb., holott épen megfordítva szokott lenni és lehet is csak legtöbbször, hogy t. i. a lelkész hívja azokat össze a felügyelővel egyetértve. Különbén a felügyelőt, kinek hivatala a 2. pont szerint „tisztelbeli“, ennyi dologgal és felelősséggel nem is lehet megterhelni. Azért (azonkívül, hogy a lelkész jogai és kötelességeiről a rendelkezéseket és azoknak a felügyelőről szóló szakasz elé való állítását még követeljük) a félreértés elkerülése végett a szóban forgó 4. pontnak az esperesről és a püspökről szóló megfelelő pontoknak analogiája szerint való következő módosítását javasoljuk: „Az egyházközség kormányzása és közigazgatási vezetése a lelkészt illetően, a felügyelő vele folytonos érintkezésben és jó egyetértésben élni kiváló gondjának ismerje. A lelkész által vele egyetértésben összehívott egyházközségi közgyűléseken és presbyteri, valamint egyéb gyűléseken a lelkészszel együttesen elnököl és vezeti a tanácskozást. A mi azután e pontban még a javaslatban következik, bátran kimaradhat, mert az eddigiben már befoglaltatik.\*

Még szólanı kellene a gondnok, a jegyző, a pénztáros, a tanító stb. jogai s kötelességeiről. De az ezekre vonatkozó meghatározásokban nem találunk olyasmıt, a mi komoly kifogás alá esne. Más talán még itt is találhat ilyes valamit. Legfeljebb azt kellene még megjegyezni, hogy a gondnokokról szóló egész szakasz igen magas követelményeket állít fel ezen hivatal viselőivel szemben. Erre bizony eléggé képzett gondnokot sok helyütt nem igen fognak találni. Azért ezen követelmények legfeljebb csak óhaj fognak maradni és — itt tűnik ki kézzelfoghatóan, de meglátszik ez más helyen is sokszor — a javaslat ajánlott intézkedéseit soha sem fog lehetni szigorú törvénynek tekinteni, a mely olyan jogot statuál, melyet pontosan végre kellene hajtani, mert lehetne végrehajtani. Vagy pedig olyan törvény volna, a mely csak a papiroson maradna, a mi megint türethetetlen, erkölcstelen állapot volna. Ha most még egyszer összefoglaljuk a javaslatról való nézetünket, azt kell mondanunk, hogy mi azt csak a fent vázolt törlések és változtatások eszközése után tartjuk elfogadhatónak.\*\* Én

\* A felügyelőről szóló első szakasz 1. pontjában nem elég a felügyelőről azt mondani, hogy evangélikus legyen, hanem félreértések kikerülése végett követeljük csak a törvény szerint, hogy ág. h. ev. legyen. — \*\* A javaslat minden olyan helyét, melyben a „pap“ szót használja, úgy kellene megváltoztatni, hogy lelkészről, körlelkészről stb. legyen szó.

ugyan még azt is szeretném, ha a javaslatban, illetőleg a belőle alkotandó utasításban arról is volna szó, hogy az esperes és a püspök a lelkészek lelkipásztora, lelki atyja, kivel bizalmasan érintkezik nemesak mint testvér a testvérral, hanem úgyis, mint lelki atya az ő lelki gondozására bízott fiával. A lelkészeketől megkivánjuk, hogy gyülekezetük tagjainak lelki atyja, pásztorja legyenek, kik őket, lelküket buzgóan gondozzák. De a lelkész, ki mindig csak ad és ritkán vehet másoktól valamit Isten igéjéből, magában áll. Az ő lelke gondozásával nem törődik senki. Mily szép hivatása van itt az esperesnek és a püspöknek. Persze ehhez aztán a rideg, bürokratikus hivatalos hang és érintkezés nem is elég. Hanem szükséges, hogy ők is lelkipásztori hangon és modorban érintkezzenek lelkésztársaikkal és ne úgy, mint a világi hatóság alantasaival. Aztán lelkipásztori személyes érintkezésre is van szükség. Ezután epednek a lelkészek és nem a hivatalos számok minél nagyobb magasságához. Szerettem volna, ha ilyen irányban mozgó dolgok is volnának a javaslatban vagy legalább kerülének a végleges utasításokba. Ha ilyen feltételek alatt el is fogadhatjuk a mi javaslatunkat és ajánlhatjuk is elfogadásra, mégis fenti megjegyzéseink után nem lesz indokolatlan azon végső kívánságunk sem, hogy ezen új szabályzatot sem volna szabad törvénynek, szabályrendeletnek, hanem mint a lelkészekre vonatkozó utasítást is, csak jó tanácsok és kívánságok foglalatának tekinteni. Akkor a lelkészekre vonatkozó Petrovics-féle utasításokkal együtt és még a lelkészeknek egyházkormányzati jogai és kötelességeire vonatkozó intézkedésekkel kibővíve, mint egységes utasítást az egyházi tisztviselők hivatali hatásköréről egybekötve ki lehetne adni.

L. D. D.

## TÁRCA.

### Grundtvig.

(1783—1872.)

V.

A nagy város zaja után a csendes falucska. Ez jó hatással volt a fiatal Grundtvig lelkére. Visszatért nemcsak szülőfalujába, hanem gyermekkori hitéhez. A tapasztalt aggastyán és az erőtől duzzadó ifjú egy alapon állottak a Jézusban vetett mély hit alapján.

1811 június 16-án iktatta segédlelkészi hivatalába Grundtvigot Ottó bátyja, a ki akkor thorkildstrupi prépost volt. A fiatal segédlelkész Ef. 4, 10—16 alapján tartotta beköszöntő beszédjét. Az egész gyülekezet együtt érzett a tisztas papi családdal és e megható ünnepélyen nem maradt egy szem sem szárazon.

Grundtvig prépostja tanácsára nagy figyelmet fordított az elhanyagolt népiskolára. A tanítókat maga köré gyűjtötte és a hiányokra figyelmeztetve felolvasásokat is tartott számukra. A konfirmációi oktatásnál nagy gondot fordított arra, hogy a növendékek a régi énekeket könyv nélkül is megtanulják. Az úrvacsorát megelőző gyónáson alaposan kikérdezte a híveket és a kik nem tudtak megfelelni arra a kérdésre, hogy miért járulnak az úrvacsorához, visszautasította azzal, hogy nézzék meg kátéjukat.

A hívek szerették a túlbuzgó segédlelkészt; mert minden szigorúsága dacára a szeretet sugárzott ki minden tettéből. A szegények és elhagyottak pártfogója volt. Egy ízben, midőn tavasszal a cseléd azt jelentette atyjának, hogy nines vetőmagra való a magtárban; mert az ifjú úr elajándékozott mindent a szegényeknek, az atyja kérdésére es neheztelésére akként válaszolt: „Apám emlékezzen csak arra, a mit prédikálunk“.

1811 szeptember 21-én nőül vette Blicher Margitot egy prépost 17 éves leányát, kiből hű élettársat talált s kívül 33 éven át boldog házasságot élt.

Neve ösmert lett a külföldön is. Mythológiáját Schlegel lefordította németre s úgy emlékezett meg róla, mint a legnagyobb dán költőről.

Szeretett volna ismeretséget kötni egyik legjelesebb kortársával, Mynsterrel, a későbbi sjelandi püspökkel. De ez a kísérlet balul ütött ki és egyik életirója szerint ennek oka a két egyéniség közötti nagy különbség. Mynster kiváló tehetség volt, de Grundtvig ennél több: zseni.

A kedélybetegségnek többé nyoma sem volt. A gyakorlati lelkészkedés erősítette Grundtvig hitét. Egy ízben egy szegény öreg nő haldoklását látta s erről következőképpen irt egyik barátjának: „Épen most éltem át csodálatosan dicső percek egy szegény öreg asszony halálos ágyánál. Mily örvendetes, mily vigasztaló az mégis szemünk előtt látni, mily hatalom Isten igéje a halál keserűségének elűzésére... Oh barátom! Az egész világ öröme semmi ehhez képest! A leglelkesebb költő is csak halvány képét adhatja a hit fenségének az örökkévalóság fényének ahhoz képest, a mi ily órában nemcsak szemünk előtt áll, hanem megígéri és meggyújtja szívünket“.

1812-ben adta ki egyik korszakalkotó művét, melynek címe: „Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhaeng“ (Világkrònika összefüggésének rövid fogalma). Eredetileg egy tankönyvet tervezett; de a reformációig eljutva, tervét megváltoztatta s készített egy szélesebb alapon álló történeti irányművet. Az egész mű klasszikus leszámolás a XVIII. század úgynevezett „felvilágosodásával“. A mű első kiadása pár nap alatt elfogyott. A bevezetésünkben is említett Bastholmól azt mondja: Az ő elve a szellemi dolgokban az volt: „Az Istenről, erényről és örökkévalóságról szóló igazságok szükséges vezéresillagai az embernek. Tiszta szem maga is megláthatja azokat. Igen ám, de mikor a tiszta szem és jóllátó oly kevés, épen azért az írott kijelentés felette szükséges. Ő hadakozott a régi egyszerűség ellen a hitben és beszédben, mint a régi egyházi szokás ellen. A biblia kulcsait, a régi szent nyelveket, el akarta venni a lelkészektől, a nélkül, hogy észrevette volna, hogy azok nélkül a lelkészek vak vezetői lesznek a vakoknak. Így egészen oda jutott, hogy szerinte a lelkészek inkább a gyülekezet tagjai testének mint lelkének gondozói legyenek. A vallásos dolgokról szóló egy könyvet sem olvastak inkább az ő könyveinél és dicsőítették az ő művészi ékes-szólását. Nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy egy gyarló és visszás szempont érvényesüljön a kereszténységet illetőleg, dacára annak, hogy könyvei bizonyos tekintetben a kereszténység némi megtartásához is hozzájárultak. Az ő tekintete sohasem volt mély s nem is szentelt elég időt az igazán szorgalmas munkára. Túlélte nevét és látta, hogy miként épül fel a hitelenség épen azon alapelveken, melyekért küzdött“.

Balle püspök küzdelméről így nyilatkozik: „Balle irt egy tankönyvet, mely a keresztény hitigazságokat hamisítatlanul tartalmazza és ez magában véve is nagy dolog; de Balle úgy akarta az ellenzők támadását levélni, hogy az észhez szólott rideg fogalmakkal és a kor ízléséhez mért kötelességtant adott. Így azután a nép által érthetetlen könyvnyelvet használt és hiányzott az a szívmelegség, mely egy ilyen könyvnel elengedhetetlen követelmény. A régi énekeskönyv javítását sürgette, de melyik dán költő lett volna arra való azon forradalmi korszakban a régi éneket kijavítani és újakat írni. Az ördög nevét kiszorították az énekeskönyvből a nélkül, hogy kiszoríthaták volna az ördögöt a világból is; ki-

küszöbölték a poklot a nélkül, hogy megsemmisíteni bírták volna“.

A mű az akkor szereplő írókat mind sorba elővette. Nagy port vert fel, éles polemiát idézett elő. Leginkább azt vetették szemére, hogy esküdt ellensége az „észnek“.

1812. év adventjében utóljára ült sápadtan, betegen az öreg Grundtvig a társalkodószobában. Gondtelt arccal fia felé fordult azt kérdezve, hogy melyik evangéliumi szent lecke következik. Fia azt felelte, hogy az, a mely szól János üzenetéről az üdvözítőhöz. Az öreg lelkész akként szólott: „Engemet is Jánosnak hívnak, sokféle börtön van a világon és én is börtönben ülök“. Az apa szavai meghatották a fiút és elővette az épen elkészült költeményét az egyházzól, hogy felolvassa atyjának. Az apa arca kisüggőzött, örömkönyeket ejtve, azt mondta fiának: „Úgy vigasztaljon az Úr tégedet utolsó óráidban, a mint te vigasztaltál engemet; mert te költeményedben az Izrael Istenének zsoltárait énekelted“.

1813 jan. 5-én meghalt Grundtvig atyja. Temetésén fia tartotta a halotti beszédet II. Kor. 1, 12 alapján.

Grundtvig nem foglalta el atyjának helyét, mert ezen gyülekezetet az egyházi hatóság túlnagynak találta egy oly fiatal ember számára.

(Folyt. köv.)

## OKTATÁSÜGY.

### A vallástanítás evangélikus felekezeti népiskoláinkban.

1. Gyakran felvetődik a kérdés, hogy vajon népiskoláinkban a vallástanítást a tanító végezze-e vagy a lelkész. A tanító állítólag annyira túl van terhelve tanítványokkal, hogy azok minden idejét és szellemi erejét igénybe veszik, úgy hogy a vallástanítást még a legjobb esetben is, ha t. i. a tanító vallásos és egyházas szellemű férfiú, igen nehezen végezheti másként, mint a többi tárgyakét, a mi egyrészt nem felel meg annak a fontosságnak, melyet a vallástanításnak népiskoláinkban joggal tulajdonítunk, másrészt nem felel meg a tárgy természetének sem, a mennyiben a gyermekben azt a gondolatot kelti hogy a vallás nem annyira az érzület, meggyőződés dolga, nem annyira az akaratnak egy bizonyos iránya, mint inkább egy bizonyos tárgyra vonatkozó ismeretek halmaza: bibliai történetek, bibliai mondások, énekversek, a Kis Káté stb. tudása.

Viszont állítólag egészen természetes az, hogy a vallásoktatást a lelkész vegye kezébe. Nemcsak technikai okokból, hogy a t. i. legalább kisebb falusi gyülekezetekben, tehát gyülekezeteink túlnyomó részében a lelkész erre könnyen ráér, hogy a lelkésznek a vallástanítás úgyszólván *szakmájába* vág, hanem azért is, mivel — a mint tanítóktól is lehet hallani — az egyház ebben az esetben sokkal több biztosítékkal rendelkezik a felől, hogy a vallástanítás a kellő módon történik, a mint hogy a lelkésznek lelkipásztori működése is sokkal egyöntetűbb és egységesebb lenne, ha a lelkiekben a gyülekezetnek minden tagja, kicsinytől nagyig a lelkész vezetése alatt állana.

2. Nagy tévedés volna azt hinni, hogy egyházunk a gyermekek vallásos nevelésének fontosságát félreismerve vagy elhanyagolva bizta azt a tanítókra. Luther Márton *Kis kátéja* a legékebb tanubizonyosság arra, hogy minő súlyt helyezett egyházunk már kezdetől fogva a gyermekek vallásos oktatására, s az a rengeteg anyagi áldozat, melyet különösen a magyarhoni ev. egyház évszázadokon át népiskoláira hozott ékesen szóló tanújele annak, hogy Krisztus parancsa: engedjétek hozzám jönni a kis gyermekeket, mindenkor élt egyházunkban.

3. Az *egyházra* nézve életbe vágó kérdés az, hogy serdületlen tagjai vallásos szellemben nevedjenek fel, s ebben a tekintetben nemcsak az iskolának, hanem a családnak és társadalomnak befolyásaival is számolnia kell. Az iskola természetesen mindig meg fogja tartani kiváló jelentőségét, de nem szabad felednünk, hogy jelenleg, midőn a gyermek tizenkét éves korában búcsút mond az iskola falainak, az említett másik két tényező a serdülő ifjúság lelki világának kialakulásánál nagyobb súlyjal esik a mérlegbe, mint az iskola, különösen az erkölcsiekben az általános világnézet és életfelfogás tekintetében.\* Az *egyház érdeke* tehát azt kívánja, hogy az iskola, ép úgy, mint minden egyéb intézmény, mely az emberek lelki világának kialakulására befolyással van, szintén tegye meg a magáét, hogy a gondjaira bízott gyermekek keresztyén, evangélikus vallásos irányban fejlődjenek. Mivel pedig az iskola oktató és nevelő intézet, úgy tehet eleget az irányában e tekintetben támasztott igényeknek, hogy egyrészt a vallást, a mennyiben az ismeret, a gyermekekkel közli, másrészt, a mennyiben a vallás élet, a gyermekeket vallásos szellemben neveli.

4. Az *iskola érdeke* működésének szabadsága és egyöntetősége. Mindegyik biztosítva van az által, ha az iskola működését az iskola lényegéből merített *egy* vezérelv irányítja, vagyis ha az iskolának célja egységes. Az evangélikus felekezeti iskolának szabadsága és egyöntetősége tökéletes, a mennyiben vezérelve és célja egy, Jézus Krisztus. Épen az ezen egységes vezérelv és cél által biztosított szabadság és egyöntetőség az, a mi a felekezeti iskolák fölényét az állami (értve: felekezeti nélküli) iskolák felett mindenkorra biztosítja. Kötöttsége által szabad, egyöntetősége által szilárd.

5. Az iskolának ezen egyöntetőségét és harmóniáját magának az iskolának érdekéből *semmi áron* nem szabad oly módon megzavarni, hogy épületének koronáját letörjük s vele a templomot ékesítjük. Elképzelhetetlen az, hogy egy nemcsak névleg, hanem tényleg és meggyőződéssel is keresztyén társadalom iskoláinak keresztyén jellegét eltörölni akarná, s vallásának, a mely *egész életét* áthatja és megszenteli, épen az iskolában ne adna helyet. Az iskolát, melynek egyik feladata a gyermekeket az életre előkészíteni, még fokozottabb mértékben kell a vallásnak áthatnia és megszentelnie. A vallásos nevelés, a mi viszont a vallásos ismeretek közlése nélkül lehetetlenség, adja meg az iskolának igazi méltóságát s teszi képessé arra, hogy feladatát teljesen megoldja.

6. Az állam állít ugyan fel iskolákat felekezeti jelleg nélkül, mondhatnánk vallásos jelleg nélkül, a szabadelvűség jegye alatt. S mivel ad valamit arra, hogy keresztyén állam, gondoskodik róla, hogy iskoláiban a vallás tanítása el ne hanyagoltassék. Látjuk azonban, hogy a vallás ott a szó szoros értelmében tantárgy lett, de még tantárgynak is csak sallang. Látjuk, hogy míg egyrészt a szabadelvű állam egy keresztyén felekezeti ünnepeinek pompáját katonasága kirendelésével emeli, míg egyrészt legmagasabb hivatalnokai és képviselői egy keresztyén felekezeti ünnepein hivatalosan részt vesznek, míg egyrészt a koronának viselőjét a keresztyének Istenének kegyelméből való és apostoli királynak nevezi, addig másrészt iskoláival szemben alszabadelvűséget fitogtat; az országot és népét Szűz Mária védelme alá helyezi, iskoláinak keresztyén jellegét azonban karikatúrává torzítja.

Hiszem, hogy még mindig feladatának tekintti nemzetünk virágát, jövőjét, reményét a keresztyén vallásban

\* Másképp áll a dolog olyan gyermekeknél és ifjaknál, a kik a népiskolából közép- és felsőbbiskolákba kerülnek. Remélem, hogy erre a tárgyra is lesz még alkalmam visszatérni.

nevelni fel. Ámde rövidlátó szabadelvűségből előre lemond a feladat megvalósításáról, midőn a történelemnek minden tanítását félrevetve letörli iskoláiról a *felekezeti jelleget*, már magával ezen ártatlannak látszó kifejezéssel meghamisítván a valót, mert a mit letöröl, az nem a felekezeti jelleg, hanem a történelem folyamán különböző alakot öltött *keresztyéniség*, s a felekezeti jelleg nélküli keresztyéniség fantom, a mely a történelemben nem létezett, s bizonyos, hogy a „szabadelvűség“ sem fogja létrehozni soha.

7. *Keresztyén* államnak, *keresztyén* társadalomnak csak *felekezeti* iskolái lehetnek, hitbuzgó felekezeti tanítókkal. Ha a tények mást beszélnek, akkor vagy az állam és társadalom nem az, a minek állítja magát, t. i. keresztyén, vagy pedig az iskola nem felel meg azon feladatának, melyet számára az állam és társadalom kijelöl, vagyis nem nevel *keresztyén* embereket.

8. Ha a vallást felekezeti népiskoláink tárgysorából kicsatoljuk oly formán, hogy annak tanítását a lelkészre bizzuk, ezáltal nemcsak az iskola működésének egyöntetőségét, szabadságát és harmóniáját rontjuk le, hanem megbolygatjuk azt a helyet is, melyet az iskola az egyház, a gyülekezet testében elfoglal. Az iskola ennek a testnek önálló szerve. Feladata: gyermekeinket hat éves koruktól fogva tizenkét-tizenhárom éves korukig oktatni és nevelni. Megfelel ezen feladatának *minden* tekintetben? Jó. Nem felel meg? Akkor beteg és gyógyítani kell. Nem úgy, hogy munkája terhének egy részét elveszszük, hanem úgy, hogy feladatának teljesítésére képessé tesszük.\* \*\*

9. Az épen mondottakból érthető továbbá, hogy a vallás tanításnak a tanító kezéből való kivétele okvetlenül árt vagy az iskola, vagy a vallás és az egyház tekintélyének. A hitbuzgó keresztyén azt fogja mondani, hogy ime, az iskola nem képes a gyermekkel közölni azt, a mi az életben legfőbb, az egy szükséges dolgot. A hitetlen a vallást, az egyházat fogja kicsinyelni, hogy ime az iskola, mely az életre készít elő, nem tartja feladatának a gyermeket a vallásosságra nevelni, belátva, hogy a vallás az életben felesleges. Ilyen félreértések és félremagyarázások egyébként könnyen érthetők és elkerülhetetlenek, ha a fentebb mondottakból világosan kitűnik, hogy úgy a népiskolai oktatás és nevelés egységessége és teljessége, valamint azon feladat, melynek megoldására az egyház népiskoláit rendelte egykép megkövetelik, hogy a vallás tanítást felekezeti népiskoláinkban a tanító végezze.

Németh Károly.

## EGYHÁZI ÉLET.

**Közgyűlések naptára.** Jún. 26. Bácsai esp. gyámintézet Ó-Verbászon. Szepesmegyei lelkészi egyesület Késmárkon. Jún. 27. Mosoni egyházmegye Zurányban. Jún. 27—28. Veszprémi egyházmegye Veszprémben. Jún. 28. Kemenesaljai papi értekezlet Dömölkön. Horvát-szlavon egyházmegye Neudorfon. Jún. 29. Kemenesaljai egyházmegye Dömölkön. Győri egyházmegye Győrött. Júl. 3. Bácsai egyházmegye Ujvidéken. Gömőri papi értekezlet Híznyón. Júl. 4—5. Nagyhonti egyházmegye Felső-Terényben. Júl. 11. Pozsonymegyei esperesség Somorján. Júl. 12. Pozsonyvárosi egyházmegye Pozsony-

\* Gondolok itt különösen arra a fontos szerepre, melyet *felekezeti tanítóképzőintézetek* a gyülekezetek és az egyház életében betölteni hivatva vannak.

\*\* Az e szakaszban mondottakból ítélhető meg leghelyesebben a lelkésznek és a tanítónak, mint az Úr ugyanazon szülője munkásainak egymáshoz való viszonya.

ban. Júl. 13. Szepesi városi egyházmegye Krompachon. Júl. 17. Tátraaljai egyházmegye Késmarkon. Júl. 17—18. Nógrádi egyházmegye Balassa-Gyarmaton. Júl. 25—26. Zólyomi egyházmegye Besztercebányán. Aug. 21—22. Tiszai kerület Barlangligeten. Aug. 23—24. Dunáninneri kerület Pozsonyban.

**A magyarhoni ág. hitv. evangélikus egyház egyetemes törvényszéke** Prónay Dezső báró egyetemes felügyelő és Kund Sámuel főesperes kettős elnöklete alatt a napokban ülést tartott. A jegyzőkönyvet Zelenka Lajos dr. kir. kuriai tanácsjegyző, egyházfelügyelő vezette. A törvényszék, melyben Láng Lajos dr., Csipkay Károly, Hevessy Bertalan, Góbi Imre, Veres József, Raáb Károly és Stettner Gyula bírák vettek részt, Hevessy Bertalan és Csipkay Károly referádája alapján Jahn Jakabnak kiskéri lelkészé történt megválasztását jóváhagyta, Bischof János majosi tanítót a fegyelmi vétség alól felmentette és Vitéz Lajos lelkészt a pádári egyház ellen támasztott követelésével elutasította.

**Bocskay-ünnep.** Az egyetemes egyház theol. akadémiája Pozsonyban jún. 20-án évszázó ünnepel kapcsolatosan ünnepelte meg a nagy szabadsághős emlékezetét Hörk József tanár mondott emlékbeszédet. Az akadémia előljáróságából Ebner Gusztáv és dr. Dobrovics Mátyás volt jelen. — *Kemenesalján* valamennyi anya és leányegyház kegyeletesen ünnepelt. Offertoriumképen az országos Bocskay-alapra 129 K gyűlt egybe. De a nagy fordulót más áldozattal is emlékeztetéssel tették. A lelkes hívek elhatározták, hogy a templomépítő zalaegerszegi misszió egyháznak *Bocskay-harangot* ajándékoznak. Eddig hat egyház népe 170 K-t adakozott erre a célra, de remélik, hogy a gyűjtés eredménye a 600 K-t is eléri. *Csáktornyán* a nagy forduló emlékére megalakult a leányegyház. *Alsólendva*, a melynek élén Teke Dénes lelkész elismerésre méltó buzgalmat fejt ki, külön Bocskay-emléket állít. Minden gyónó személy után 10 fillérvény, s az állami adó 2%-ának megfelelő adót vetettek ki fedezetül. *Besztercebányán* Bocskay-ünnepi igazán lélekemelő módon folytak le. A templomban Sztello Geró tótul, Mikler Sámuel magyarul prédikált. A közgyűlésen, a hol Osztrólczy Miklós főispán is megjelent, Mikler ez idei ig.-lelkész mondott beszédet. Volt ünnepe a gimnasiunak s az elemi iskolának is. Az Evang. Egyesület házába nagy és előkelő közönség gyűlt össze délután. Sztello Geró elnök tartott felolvasást, Lampérth versét Wagner Jolán szavalta nagy hatással, Pór Pál vár. jegyző a gályarabok énekét énekelte harmonium- és hegedűkísérettel mellett. Volt egyházi ének, s legvégül a himnus rekesztette be a szép ünnepet. Offertorium 100 K, s azon kívül az Evang. Egyesület is adakozott 10 koronát a célra.

**Jótékonyág.** Maróthy László káldi birtokos, bold. neje, Káldy Irén emlékére az idén is 200 K-t adományozott az elköltözés évfordulóján a községi leányiskolára. Alapítványa immár 1600 K-t tesz ki. Az igazán nemes szívű adakozás s az oly méltó módon gyászoló özvegy férjzen legyen Istennek áldása.

**A késmárki ág. h. ev. lyceum pártfogósága** f. hó 16-án tartott közgyűlésén nagy lelkesedéssel választotta meg Oszwald György tekintélyes földbirtokost lyceumi felügyelővé. A köztisztületben álló új felügyelő házassága révén a Szentiványi és Pongrácz családokkal van rokonságban, veje pedig mint ev. lelkész munkálkodik egyházunk javára. Benne oly férfiú került a késmárki lyceum élére, kinek nagy tekintélye, buzgó ev. érzülete s puritán jelleme teljes biztosítékot nyújt arra, hogy működése ez

új, diszes állásban egyházunk s az iskolára áldást hozó lesz. Ugyanezen közgyűlés dr. Opper Jenőt rendes tanári minőségben véglegesítette, továbbá Gotthardt Koriél tanárjelöltet h.-tanárrá megválasztotta. Egyúttal a természetrajz-földrajz tanszékre 3 pályázót kinevezés végett felterjesztett a miniszteriumhoz.

**A répcelaki nőegylet,** 1898-ban 146 taggal alakult s teljesen megfelelt a hozzáfűzött reményeknek. Még a megalakulás évében gyarapította az oltári felszerelést egy ezüst-keresztelő kannával 102 korona értékben, melyhez a csánigi jótékony nőegylet 30 koronával járult. S még ugyanazon év október havában tartott közgyűlésén határozattá lőn négy oltári aranyozott bronz gyertyatartónak beszerzése a régi, fából lévő, elavult tartók kicserélésére. A határozatot tett követte s 233 korona 28 fillérért e négy gyertyatartót szerezte be az egyesület, melyhez a csánigi nőegylet 56 koronával járult. A középben lévő szép keresztet pedig az egyesület áldott lelkű elnöke, nagymélt. szentmártoni Radó Kálmánné úrnő ajándékozta a gyülekezetnek. A következő évben az oltár körüli zsámolyokat párnáztatta ki 9 korona 52 fillérvényi összegben az egyesület. Az 1900. évben az I—III. osztályosok tantermébe az ének- vagyis kedély-képzés emelésére 160 koronáért egy harmoniumot szerzett be. Ugyanekkor elhatározta a közgyűlés, hogy a toronyba jó szerkezetű s csinos toronyórát állít, mit 1120 korona értékben, díszére templomunknak s hasznára községünk lakóinak, fel is állított a jótékony nőegylet. Az 1903. évben már ismételtén templomi felszerelésünk hiányait pótlódnak, kimondta az egyesület, hogy a templomba két új csillárt állít, lehetőleg hasonlót a már meglévőhöz. S még ez évben 415 korona 60 fillér értékben a két csillár be is szereztetett, öröme mindazoknak, kik az Úr házában megjelenve, e földi fény mellett a mennyei fény után vágyódnak. Ezen magasan kiemelkedő ténykedése mellett az egyet évről-évre a konfirmandus gyermekeknek átadott emléktárgyak által azok vallásos érzületének fejlesztésére törekedik. Az egyesületnek pedig egyes tagjai ruháztak fel szegény, árva vagy elhagyatottabb gyermekeket s a vallásos estélyeken elhangzott s bemutatott szép és tanulságos történetek hatása elatt az egyesület legtöbb tagja tehetsége szerint törölgette a könyveket ott, hol azok leginkább peregetek s gyógyította a sebeket ott, hol leginkább vérzettek. Áldja meg az Isten mindezen nemes s jólelkű gyámolítókat nyilván azért, mit ők a szegény elhagyottakkal titkon cselekedtek! Az egyesület tehát rövid nyolc évi fennállása óta templomának, iskolájának felszerelésére s a vallásos élet emelésére 2400 koronát fordított. E nyolc év alatt az alapítványokkal együtt, mely most 690 koronát tesz ki, az egyesület 4000 koronát gyűjtött össze, részint tagdíjakból, részint egyes nemesen gondolkodó emberbarátok adományai, ajándékai-ból vagy a kedély emelése szempontjából tartani szokott barátságos multságok jövedelméből s ezekből alkotta meg a nagy munkát s tett kötelezővé édes mindnyájunkat hálára maga iránt. Van jelenleg az egyesületnek 126 tagja s rendelkezésére áll az alapítványokkal együtt több, mint 1600 korona.

*Szigethy Dénes.*

**Rövid hírek.** *Hofbauer Pált*, a veszprémi egyházmegye új esperesét jún. 28-án iktatják be tisztébe Veszprémben. — *Modori* egyházunk (I.) Schmogrovics Ágostont választotta felügyelővé, a ki az egyház és leányiskola életében eddig is áldásos szerepet töltött be. Működését nagy reményekkel várja a gyülekezet. — *Hrász József* nyiregyházi segédlelkészt a felsökemencei gyülekezet (Hegyalja) pásztorául hívta meg. — *A pozsonyi* evang. egyház, a melynek ideai deficitjéről már irtunk, elhatá-

rozta, hogy az egyházi adót az állami adó 8—12%-áról 18%-ra emeli fel. E felemelés mintegy 20—25000 K bevételi többletet jelent.

**Eljegyzés,** Berecz Gábor nemeskéri lelkész eljegyezte Kakas Ilonát Páparól. — Dr. Hazslinszky Rezső rozsnói főgymn. tanár eljegyezte Jermy Valériát Késmárkon.

**A püspökválasztáshoz.** A békés-csabai ev. egyház jún. 11-iki egyháztanácsi gyűlésében 104 szavazatból 96-tal Szeberényi L. Zs. lelkészére adta 10-es püspök-választó szavazatát. Kapott még Koren P. 5, Petrovics S. 2 és Veres J. 1 szavazatot.

**A pozsonyvárosi egyházmegye** jún. 14-én rövid előkészítő gyűlést tartott, melyen Ebner Gusztáv alesperes s dr. Trsztyénszky Ferenc vil. jegyző letette az esküt. A tiszttakar többi tagjai lemondottak s a közgyűlés elrendelte a választást.

## Pályázatok.

Egy zólyommegyei lelkész a magyar és tót nyelvet bíró **segédlelkészt** keres. Javadalma teljes ellátás és 400 korona. A jelentkezőt a paróchián igazi testvéri szeretet várja. Az érdeklődők forduljanak e lap szerkesztőjéhez.

2—2

Segédlelkészünk rendes lelkészszé választatván, állására ezennel pályázatot hirdetek.

**Követelmény:** a magyar és tót nyelv tudása, az istentiszteleti cselekvényekben, a lelképásztori eljárásban való jártasság.

**Kötelesség:** az itt kifejlődött gyakorlat alapján a helyi szakások figyelembevételével a két rendes lelkész mellett való segédkezés.

**Javadalom:** két szobás lakás, évi 2000 K fizetés, 200 K ötödéves korpótlék. Pályázati kérvények július hó 1-ig alulírottához küldendők. Választ az egyház-község. Az állás f. évi július 16-án okvetlen elfoglalandó.

Nyiregyházán, 1906. június hó 18. án.

1—2

Geduly Henrik,  
ág. h. ev. ig. lelkész.

A zólyomi ág. hitv. ev. ker. egyházmegyébe kebelezett **Tótpelsőcz** egyházközségben rendszeresített

### hitoktató-segédlelkészi állásra

pályázat hirdettetik. A hitoktató-segédlelkész **kötelessége:**

1. a mindennapi- és az ismétlő iskolás gyermekeket az előirt tanterv szerint heti 13 órában vallástani-tásban részesíteni s az egyházi teendőket a lelkész megbízása szerint végezni.

**Javadalma:** szabad lakás, mely három szobából, konyha, pincze s egyéb mellékhelyiségekből áll.

2. A ház mellett levő 647 □-öl területű kert hasznélvezete.

3. Késpénz 1500 K, havi előleges részletekben.

A megválasztandó köteles tagja lesz az egyetemes nyugdíjintézetnek és jogosult tagja az egyházmegyei segélyző intézetnek.

Az állás folyó évi augusztus 1-én elfoglalandó.

Pályázhatnak felszentelt, vagy theologiai szakvizsgát tett egyének, kik a magyar mellett a tót nyelvben is jártasak. Jelentkezők keresztlevéllel, felszentelési vagy szakvizsgái oklevéllel, illetőségi s esetleg — ha már mint segédlelkészek működtek — működési bizonyítvánnyal felszerelt pályázatukat 1906. évi július hó 12-ig alulírottához küldjék be.

Kelt Tótpelsőcön, 1906. évi június hó 18-án.

1—2

Vitális Gyula, ev. lelkész.



A **tótkomlói** magyar leányiskola-társulat hat osztályú elemi leányiskolájába **tanítónői állásra** pályázatot hirdet. Javadalom: 800 korona évi fizetés, 50 korona takarítási átalány, szabad lakás fűtéssel.

A német nyelv és kézimunka tanítása kötelező. A tanítónő magánórákat adhat. A zongora-tanításban való jártasság megkívántatik. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. A tanítónő alkalmaztatása négy évre terjed. A kellően felszerelt folyamodványok július 30-ig az alulírottához küldendők be. Polgári iskolai tanítói képesítés előnyt nyújt.

Tótkomlós, 1906. június 12-én.

2—3

Németh Kálmán, iskolaszéki alelnök.

### Szerkesztői üzenetek.

A cikkeket és tudósításokat június 30-ig a szerkesztő nevére „Késmárk Evang. lyceum“ címen kérjük.

Körmend. Köszönet. Legközelebb.

## = Angster József és Fia =

Magyarország legnagyobb orgonáinak és a budapesti bazilika nagy orgonáinak építői

### Orgona- és harmonium-gyár Pécs.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve.



Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű légnyomatu (pneumatikai) orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a tempom nedvessége és az időjárás viszonyosságai semmi befolyást nem gyakorolnak rájuk.

Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Mindennemű javításokat, hangolásokat és átépítéseket olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

1—26

## Zichy Mihálynak

„LUTHER WARTBURGBAN“ című képe ne hiányozzék egy protestáns családban se.

Kapható művészi kivitelű réznyomatban 12 koronáért Petrik Géznál Budapesten, II. ker., Donáti-utca 49. szám. Megfelelő keret külön.